nictví. Dnes, kdy dekorativní kreslíři vzdělávají se léta a léta nejpřísnější methodickou kázní a trenují svou ruku, obraznost i vkus víc než sportsmani nebo ekvilibristé snažící se o úkoly krkolomné, přichází p. Štáfl s bezradností a bezelstností pernikáře polévajícího marcipánové výrobky. Jeho dekorační vynalézavost obmezuje se hlavně na pozlátko, kterým poskvrňuje každou stránku. A pak ještě na srdíčka (ovšem že zase pozlacená), z kterých kape jako po šňůrce — ó, té invence — po třech krůpějích. O vazbě také škoda slov. Věty ty psány jsou jako výstraha pro čtenáře, aby nekupoval tohoto nevkusu, a pro p. Štáfla, aby v něm nepokračoval. — Technicky i řemeslně vyspělejší než toto dětinství, ale *ducha* o málo vyššího jest jubilejní výtvarná publikace p. Topičova: víc malebné než malířské „vise" a „evokace" milenek Máchových z duše i ruky p. Kalvodovy. Nechutná theatralistika a výtvarnické režisérství, planý a vyvětralý jahodový lyrismus, kterým měla být ušetřena památka Máchova. Což jest tak — přičteme-li k tomu v létě vydané číslo Díla s kresbami Jakuba Obrovského — celá výtvarnická bilance máchovského výročí. Bilance bědná prostě.

Kalendář paní a dívek českých

redigovala tento rok sl. Růžena Jesenská a proměnila střídmý koflík, plněný jindy mokem syrovátkovým, v hotový pohár plamenného nápoje pekelného, proti němuž absint jest mlékem. Slečna Jesenská, která prodělala veliký vývoj literární od prvních zpěvánek à la Heyduk k dnešním svým dílům černé magie a satanismu, pozvala si novou společnost, odpovídající jejímu novému přesvědčení. Společnost trochu disparátní, ale jinak, zdá se, dobře sehranou, společnost, která se dlouho hledala, než se nalezla, aby stmelila se zato tím pevněji. Vedle Excelence p. Bráfa funguje tu na př. jeho chráněnec p. Jiří Karásek ze Lvovic hned dvěma příspěvky. Aby „paním a dívkám českým" zvláště šly k duhu, upozorňuji je na povzbudný výrok, který kdysi adresoval p. Karásek svým čtenářkám. Před několika roky uspořádal totiž Národní obzor anketu, co soudí čeští spisovatelé a umělci o ženách; p. Karásek zodpověděl otázku asi v ten smysl, že se mu zvedá žaludek při myšlence, že by některá žena vzala do rukou jeho knihu. Tedy: dobré chutnání, milé „paní a dívky české".

Moje odpověď p. Arnoštu Dvořákovi

Mám právo k odpovědi co nejstručnější, protože p. autor nedotýká se jádra sporu a ulpívá na čemsi podružném. Pan autor dokazuje mně, že skul své drama zcela rozumově a logicky, že drama jeho má rozumnou dialektiku. Ale popíral jsem to? Pochyboval jsem o tom? Ani dost málo. Napsal jsem přece výslovně: „Autor sestrojil si zcela bystře dramatickou dialektiku: dobrého krále-pohana, milujícího svůj lid a toužícího prospěti mu, a lid, raněný touhou atd., — ale tato konstrukce jest *ryze vnějšková, vnějškově rozumová. Jest básnicky sterilní, trapně lysá.*" Čekal jsem, že *zde* nasadí p. Dvořák všecky páky a ukáže mně *básnickou* plodnost a kypící životnost svého díla, přivede mne k němu, vezme mne za ruku a vloží ji do

té žhavé „dílny velkosti a síly", kterou musí být každé dobré drama. Že mně ukáže na *scény* básnické síly a velkosti, že mně osvětlí jejich ukrytou *básnickou* kausalitu...

Místo toho vykládá však jen, že jeho drama je logicky myšlené a že má psychologickou pravděpodobnost nebo pravdivost. Vykládá, že dům jeho má dobré lešení a slušné, spořádané základy. Ano, má: ale i při dobrém lešení a při slušných základech jest možno postaviti uměleckou banálnost a chudobu. Skoro všecky pražské novostavby to dokazují.

*

Ani nyní po obšírných vysvětlivkách autorových nemohu uznati, že jsem pojal jeho Václava IV. v podstatě nesprávně. Pan Dvořák parafrazuje vlastně jen pojetí mé a doplňuje je jen dvěma rysy: „zvířeckou zuřivostí" a vděčností. — Na první rys nezapomněl jsem ani já, — ale neviděl jsem a nevidím v něm nic dramaticky velkého: „Václav, tento *prchlý, krátkodechý vzteklivec*", píši doslova. A nevidím také ani nic velkého v rysu vděčnosti, kterou podtrhuje p. autor: „Poznav v nejtrudnější chvíli žaláře, že jen jeho prostní jsou pravými syny jeho království, dovedouce pro ně položiti i životy, vší silou své duše je obejme a navždy." Tedy: král z vděčnosti zamiloval si své české poddané. To je hezká, občanská ctnost, hodná čítanky, ale — dramatická síla a velkost?

Pan autor karakterisuje dnes Václava jako „půl dítě a půl šelmu" a jako „tygra se srdcem dítěte". To může být velmi kuriosní a zajímavá potvora, hodná zájmu přírodopiscova, snad i zájmu *romano*piscova, ale dramatická báseň žádá něco zcela jiného. Prostě a bez frází: reky, t. j. celé *muže* velkého intelektu i velkého srdce a plné vnitřního rozpětí, plné vůle k moci a velkosti. Tedy muže — ani děti, ani šelmy.

To jest estetická abeceda, která byla zcela jasná starým.

Ti věděli zcela určitě, že mnohé může být psychologicky zajímavé a nemusí být ještě básnicky velké. Ti cítili, že jest zásadní vnitřní rozdíl mezi stylem dramatu a stylem povídky nebo románu a že okrsek jednoho nesmí se směšovat s okrskem druhého. Neboť pak vzniká libovůle, a ne vnitřní zákonné dílo.

Styl jest výběr, a tedy nejprve — výběr látky.

*

Pan Dvořák ve své odpovědi zabírá do strun, které se mají nechat v umělecké diskusi s pokojem. Koketuje s vlasteneckým citem. Stará zkušenost mně říká, že je to špatné znamení pro pevnost jeho posice: v Čechách alespoň obyčejně, kdo nestojí umělecky nebo věcně pevně, začne pošilhávat po argumentech vlastenecných.

Prý snad kdyby byl Japonec, mohl by soudit jako já, že sen Václavův je „skromný a šedý". Milý pane, to jsou ohyzdné zlozvuky a nezasluhují, než abych si ucpal pro ně sluch.

Básnická velikost jest cosi, co platí pro Japonce jako pro Čecha, — jest něco, co se soudí vnitřními kriterii theoretickými, a ne zřeteli praktického utilismu.

Že konkretní historický čin Václavův — dekret Kutnohorský — byl nám prospěchem, o tom není diskuse. Nejde však o toto historické *faktum*, nýbrž o stupeň